

Катарина Ингелман-Сундберг - „Дребната старица, която наруши всички правила“

Дребната старица стисна ръкохватките на проходилката си, окачи бастуна до пазарската кошница и направи всичко по силите си, за да изглежда непоклатима. В крайна сметка една жена на седемдесет и девет години, която се кани да извърши първия банков обир в живота си, би трябвало да излъчва авторитет. Тя изправи гръб, дръпна периферията на шапката си по-ниско върху челото и бутна вратата, за да се отвори. После бавно и решително влезе в банката, като се подпираше на проходилката. До края на работното време оставаха пет минути и на опашката чакаха трима клиенти. Проходилката проскърцваше. Беше я смазала със зехтин, но едно от колелцата се въртеше накриво, откакто се беше сблъскала с количката на чистачката в старческият дом. Но това не беше важно. Най-важното беше, че на проходилката беше монтирана голяма кошница, в която щяха да се съберат много пари.

Марта Андерсон от район „Сьодермалм“ в Стокхолм ходеше леко приведена. Беше облечена с обикновено палто в неопределен цвят, избрано специално да не привлича внимание. Възрастната жена беше под среден ръст и набита, но не и дебела. Носеше удобни тъмни обувки, идеални за бързо бягство, ако се наложи. Ако изобщо все още беше в състояние да се затича. Не го беше правила от години, така че може би трябваше да се задоволи с енергичен тръс. Ръцете ѝ с изпъкнали вени бяха скрити в кожени ръкавици, износени от употреба, а късата ѝ бяла коса беше покрита от кафява шапка с широка периферия. Беше сложила на врата си шал в искрящ цвят, за да може, ако я снимат със светкавица, яркият нюанс да накара фотоапарата да освети всичко на снимката и лицето ѝ да не си личи. Шалът беше допълнителна мярка за безопасност, защото устата и носът ѝ, така или иначе, попадаха в сянката на шапката. Но щом се налагаше да е стара, поне можеше да бъде и мъдра.

Малкият клон на банката на улица „Гьотгата“ приличаше на повечето банки в Швеция в днешно време. Имаше само една касиерка, застанала зад единственото гише за обслужване на клиенти; безлични и скучни стени; идеално лъснат под и масичка, отрупана с рекламни брошури за изгодни кредити и инвестиционни посредници. „Скъпи автори на брошури – помисли си Марта. – Аз знам много по-добри начини да се спечелят купища пари!“ Марта беше твърдо решена да се смее не само по целия път до банката, но както се казваше, и по целия път обратно.

Тя седна на кушетката за клиенти и се престори, че разглежда плакатите с реклами за спестовни влогове, но забеляза, че ръцете ѝ треперят. Дискретно мушна едната в джоба, за да си вземе плодово драже. Беше от нездравословните сладки неща, които лекарите ѝ забраняваха, а зъболекарите тайно обожаваха. Опитваше се да бъде послушна, стремеше се да не се поддава на сладките изкушения. Но ако имаше ден, в който да бъде бунтарка, той беше днешният. Със сигурност ѝ се полагаше поне едно вредно удоволствие, нали така?

Електронното табло, на което се изписваха номерата на клиентите, избръмча, цифрите се смениха и един мъж на четиресет и няколко бързо пристъпи до гишето. Служителката скоро се справи с него, а после почти толкова бързо обслужи и една тийнейджърка. Последен на опашката обаче беше един възрастен господин, който се забави доста повече, като си мърмореше и тромаво разлистваше някакви хартийки. Нетърпението на Марта нарастваше. Не биваше да остава в банката твърде дълго. Някой можеше да забележи езика на тялото ѝ или някаква друга подробност, която да я издаде. Затова се опита да направи всичко възможно, за да изглежда като поредната възрастна жена, която иска да изтегли малко пари от банката. По ирония на съдбата тя планираше да направи точно това – но касиерката щеше да остане шокирана както от сумата, така и от факта, че парите не бяха точно нейни. А като стана дума за

подробностите... Марта бръкна в джоба на палтото си, за да извади изрезката от вестника. Беше запазила една статия за разходите, които банковите обири носеха на банките. Заглавието гласеше: „Това е обир“. Всъщност именно тези думи я бяха вдъхновили да го направи.

Възрастният мъж на гишето вече приключваше, затова Марта се зае да се надигне от кушетката и да застане толкова изправена, колкото ѝ беше възможно. Беше прекарала целия си живот като честен, разумен човек, на когото всички могат да разчитат, дори беше отряден председател в училище. А сега се канеше да стане престъпник. Но реално погледнато, как иначе щеше да посрещне старостта? Имаше нужда от пари, за да си намери прилично място за живеене – както за себе си, така и за приятелите си. Вече нямаше как да се откаже. Заедно със старите си другари от хора тя щеше да прекара една чудесна „трета възраст“. Казано по-просто, в есента на живота им щеше да има и малко забавление. Лично тя щеше да се погрижи за това.

Възрастният господин на гишето очевидно не бързаше за никъде, но най-сетне таблото избръмча и над главата на касиерката се появи номерът на Марта. Тя се приближи до гишето бавно, но с достойнство. Канеше се за един миг да унищожи добрата репутация, която си беше изграждала цял живот. Но какъв друг избор имаше в съвременното общество, което се отнасяше толкова зле с по-възрастните? Човек или трябваше да се предаде, или да се адаптира. А тя беше от хората, които се адаптират.

Докато правеше последните няколко крачки към гишето, внимателно огледа цялото помещение. После спря и дружелюбно кимна на касиерката, преди да ѝ подаде изрезката от вестника:

„**ТОВА Е ОБИР!**“.

Касиерката прочете заглавието, вдигна очи към нея и се усмихна:

– С какво мога да ви помогна?

– Три милиона и по-бързо! – провикна се Марта.

Усмивката на касиерката се разшири.

– Желаете да изтеглите пари в брой, така ли?

– Не, *ти* ще ги изтеглиш за мен – веднага!

– Ясно. Но парите за пенсиите все още не са преведени. Нали разбирате, мила госпожо – те пристигат едва към средата на месеца.

Марта беше изгубила инерция. Ситуацията не се развиваше така, както си беше представляла. Най-добре да действа незабавно. Тя вдигна бастуна си и го пъкна през прозорчето на гишето, като се опита да го размаха.

– По-бързо! Дай ми трите милиона – веднага!

– Но пенсиите все още не са...

– Прави, каквото ти казвам! Три милиона! В кошницата – веднага!

Към този момент на момичето зад гишето вече му омръзна. Беше дошъл краят на работното време и искаше да си ходи вкъщи. Марта го проследи с поглед, докато се изправяше и отиваше да доведе двама колеги. И двамата бяха еднакво симпатични и се усмихваха вежливо. По-близкият приличаше на Грегъри Пек. Или може би на Кари Грант?

– Ние ще оправим всичко с вашата пенсия, не се тревожете – каза той. – А моят колега с удоволствие ще ви повика такси, за да се приберете у дома.

Марта надникна през стъклото на гишето. Момичето беше в офиса зад него и вече вдигаше телефона.

– Е, добре тогава – каза тя. – Явно ще трябва да ви оберат някой друг път.

Възрастната жена реши да отстъпи. Бързо издърпа бастуна си обратно и скри изрезката от вестника в ръка. Служителите от банката ѝ помогнаха да излезе и да се качи в

таксито, като не спираха да се усмихват. Дори сгънаха проходилката ѝ, за да я приберат в багажника.

– Старчески дом „Диамант“ – каза Марта на шофьора на таксито. – По тарифата за пенсионери.

После махна за довиждане на банковите служители и внимателно прибра изрезката от вестника в джоба си. Всичко беше минало точно по план. Една бабичка с проходилка беше в състояние да направи много неща, които другите хора не можеха. Тя пхна ръка в джоба си, за да си вземе още един бонбон, и доволно се зае да си тананика под нос. Сега ѝ оставаше само да накара приятелите си от хора да ѝ помогнат, за да може планът ѝ да сработи. А те бяха най-близките, най-скъпите ѝ приятели – хората, с които се беше събирала и беше пяла в продължение на повече от двайсет години. Естествено, нямаше как да ги попита направо дали искат да станат престъпници. Щеше да се наложи да ги убеди по-дискретно. Но после – и тя изобщо не се съмняваше в това – те щяха да ѝ благодарят, че е променила живота им за добро.

Марта се събуди от далечно бръмчене, последвано от отчетлив звън. Тя отвори очи и се опита да се ориентира. А, да, беше в старческия дом, разбира се. И да, разбира се, че я беше събудил Греблото, както всички наричаха нейния добър приятел Бертил Енгстрьом. Той имаше навика да става посред нощ, за да похапва. И винаги слагаше нещо в микровълновата фурна, а после съвсем забравяше за него. Марта стана от леглото и се отправи към кухнята, като си помагаше с проходилката. Отвори микровълновата фурна, като си мърмореше под нос, и извади една порция спагети с кюфтенца в доматиен сос, покрити с пластмасово фолио. Сетне замечтано се загледа в къщите от другата страна на улицата. Няколко светлини меко сияеха в нощта. Тя си помисли, че в отсрещните къщи със сигурност имаше истински кухни. Тук, в старческия дом, преди също имаха оборудвана кухня, но новите собственици бяха съкратили кухненските работници, за да спестят персонал и пари. Преди компанията „Диамант“ да поеме управлението на дома, времето за хранене беше събитието на деня, а в трапезарията се носеше уханието на вкусна храна. А сега? Марта се прозя и се подпря на умивалника. Общо взето, всичко беше станало по-зле и тя често намираще утеха единствено в сънищата си. Колко хубав беше сънят, от който се беше събудила току-що... все едно наистина беше ходила до банката, все едно собственото ѝ подсъзнание беше поело контрол върху нея, за да ѝ каже нещо. В училище винаги беше протестирала срещу нещата, които смяташе за несправедливи. Дори през годините си като учителка беше продължила да се бори срещу неприемливите правила и глупавите нововъведения. Но странно защо тук, в старческия дом, просто се беше предала пред всичко. Как се беше оставила да потъне в такова послушание и летаргия? Хората, които не харесваха управлението на своите държавници, вдигаха революции. Като нищо можеха да направят същото и тук – само трябваше да накара приятелите си да я подкрепят. Но банков обир – беше малко прекалено, нали? Тя притеснено се разсмя. Защото точно това беше страшничкото – нейните сънища почти винаги се сбъдваха.